

Transgender: crisis van identiteit én cultuur

Elise van Hoek

Saar komt aan het woord in Kidsweek, een blad dat verspreid wordt op basisscholen. 'Ik ben geboren als jongen, maar weet al sinds mijn vierde dat ik een meisje ben.' Saar gaat nu in meisjeskleding naar school. 'Als ik achttien ben, kan ik kiezen om geopereerd te worden,' zegt Saar, die daar soms al over nadenkt. 'Ik voel me nu al een meisje, maar dan nog meer, denk ik.'

(Kidsweek, tijdschrift voor basisschoolleerlingen)

Het transgendervraagstuk is niet meer weg te denken uit onze maatschappij. Er gaat nauwelijks een week voorbij of we ontmoeten een transgender in de media. Genderdysforie, transseksualiteit, transgenderisme: waar hebben we het eigenlijk over? Misschien maakt u zich zorgen over alles wat vandaag lijkt te verschuiven. Wat is nog natuurlijk of normaal? Misschien worstelt u zelf met uw identiteit, of hebt u persoonlijk contact met iemand met genderdysforie. In deze bijdrage breng ik drie groepen voor het voetlicht, die op een verschillende manier te maken hebben met opvattingen over identiteit, geslacht en gender. De eerste groep lijdt onder zijn of haar geslacht. De tweede groep wordt bewust beïnvloed in opvattingen over geslacht. En de derde groep wil actief opvattingen over geslacht veranderen in wetgeving en beleid. Ik sluit af met een ethische reflectie.

Mensen met genderdysforie

Genderdysforie (ook wel bekend als geslachtsidentiteitsstoornis) is een gevoel van onvrede (dysforie) met het eigen biologische geslacht (de sekse). Schattingen zijn dat 0,7% mannen en 0,6% vrouwen lijden aan een vorm van genderincongruentie, onvrede met het eigen geslacht. Genderdysforie grijpt diep in op de identiteit van mensen en roept veel vragen op. Als er een kind wordt geboren, is meestal de eerste vraag: is het een jongen of een meisje? We zien dat aan de hand van lichaamskenmerken. Daarnaast zijn hormonen, chromosomen en onze geslachtscellen bepalend of we man of vrouw zijn. Sommige mensen ervaren echter een aanhoudende onvrede met hun geslacht. Zij zijn transgender. Een kleine

uitstap: het is wat anders als mensen intersekse zijn. Dan is er sprake van (vaak) chromosomale aangeboren afwijkingen waarbij bepaalde lichamelijke kenmerken anders zijn. Bij de geboorte is dan niet meteen duidelijk of iemand mannelijk of vrouwelijk is. Soms is een operatie medisch noodzakelijk of gewenst, soms niet.

Genderdysforie kan al op jonge leeftijd voorkomen. Bij de meeste kinderen is het van tijdelijke aard en verdwijnt dit gevoel. Tieners kunnen kiezen voor puberteitsremmers, die natuurlijke lichamelijke veranderingen uitstellen. In de praktijk blijkt een weg terug heel moeilijk. Daarna worden hormonen toegediend van het andere geslacht en kan gekozen worden voor operaties,

waarbij lichaamsdelen verwijderd worden of gecreëerd worden met plastische chirurgie. Wat volgt is levenslange afhankelijkheid van medische zorg en van hormonen. Het ontstaan van onvruchtbaarheid kan een ingrijpend gevolg zijn. Ook na transitie blijven er gezondheidsverschillen en kan de behoefte aan psychische hulp blijven bestaan. Vergeleken met de algemene bevolking komt – dus na transitie – vaker zelfdoding en opname in een psychiatrisch ziekenhuis voor.

Jongeren

Twee jaar is nu de wachttijd in Nederland voor transgenderzorg – honderden mensen staan op de wachtlijst. Behalve een toename van aanmeldingen is er een opvallende

verschuiving: voorheen waren het merendeels mannen en jongens die zich meldden. Sinds 2012 is de groep meisjes juist drie keer zo groot als de groep jongens. Bovendien zijn de kinderen die zich melden steeds jonger.

De verklaring wordt wel gezocht in de toenemende media-aandacht en de daaruit volgende grotere zichtbaarheid van transgendermensen. Toch kan dit niet de enige verklaring zijn. De kracht van beïnvloeding (vooral via sociale media) is niet te onderschatten. Opvattingen over geslacht en gender (je ervaring van man/vrouw zijn) verschuiven. Jongeren delen veel op sociale media. TikTokfilmpjes over transities worden duizenden keren bekeken. In programma's voor kinderen en in het onderwijs worden actief nieuwe opvattingen over geslacht uitgedragen. Kinderen worden gestimuleerd hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie, geslachtskenmerken en de variëteit hierin te ontdekken, te accepteren of zelfs te kiezen. De gedachte vindt ingang in ons onderwijs dat kinderen bij de geboorte weliswaar een geslacht krijgen toegewezen, maar dat dit niet bepalend is.

Activisten

Het denken over genderdysforie en transgendermensen is sterk

veranderd. De overtuiging heeft wortel geschoten dat iedereen vrij is zichzelf te zien zoals door henzelf gewenst – niemand heeft het recht dat te betwisten. De wens om het denken van iemand te 'corrigeren' en te leren om tot acceptatie te komen van het biologisch geslacht, wordt steeds meer als onacceptabel gezien. Je bent vrij – zelfs van de natuur. Jij bepaalt hoe jouw lichaam eruit kan zien, met hulp van hormonen en chirurgie. En zelfs zónder lichamelijke ingrepen mag je kiezen of je als man of vrouw door het leven wilt gaan. Ook in wetgeving moet deze keuze verankerd worden. Zo wil het huidige demissionaire kabinet zelfidentificatie mogelijk maken: zonder verklaring van een deskundige en onder de leeftijd van zestien jaar mag je bij de burgerlijke stand je geslacht veranderen. Wereldwijd beïnvloeden activisten uit LHBTI-belangengroepen deze wijzigingen.

Appèl

Wat is onze plek als christen in deze ontwikkelingen? Gemakkelijke antwoorden zijn er niet. Wij zijn gevormd door de moderne psychologie, beïnvloed door de stroom aan digitale

informatie en gewend aan technologische maakbaarheid. Maar de Bijbel schiet in geen tijd tekort. We vinden richting en leiding in het Woord van God, in het geheel van schepping, val, verlossing en eindtijd. Ethische vragen gaan ook over het doel, de zin en de uitkomst van een behandeling. Hoever mag ik ingrijpen in een lichamelijk gezond lichaam? Is mijn behandeling proportioneel (wordt het ná de ingreep beter dan ervoor)? Een medische transitie stuit dan op grote bezwaren. Bovendien gaat een christelijke ethiek dieper: zij erkent de waarde van ieder mens, altijd, hoe gebutst of gehavend. Het streven naar lichamelijke of psychische gezondheid is niet het hoogste doel. Een christelijke ethiek zoekt naar de 'zin' in gezondheid en ziekte. Goede zorg is 'heilzaam' in de brede zin van het woord. Ze heeft oog voor alle kanten van het mens-zijn: lichaam, ziel en geest. Daarom mogen we vertrouwen op Gods leiding en nabijheid, elkaar wijzen op aanvaarding, volharding, geduld en moed om de situatie onder ogen te zien. In hoop op Gods genadige nabijheid en Zijn heerlijke toekomst, waar geen genderdysforie meer is. ■

Meer weten? Kijk op
npvzorg.nl/genderdysforie.